

**Myytit myttyyn! Uskomuksia ja oletuksia
koulutus- ja uravalinnoista:**

Miesten työt, naisten hommat?

**Potentiaali-hankkeen aamukahvit
12.11.2021 klo 9–10**

Sari Miettinen, projektiasiantuntija
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

**Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020**

**Näe pintaa
syvemmälle.**

┌ Potentialiaali ┐

Koulutuksen toimintasäännöt

1. Pyri rakentavaan keskusteluun ja puheenvuoroihin. Kohdista kritiikki asiaan, älä ihmiseen.
2. Muilla osallistujilla voi on erilainen tausta, mieltymykset ja elämäntilanne kuin sinulla. Ota siis tämä huomioon keskustellessasi.
3. Älä oletta, vaan kysy. Emme voi tietää toisen kokemusta, ajatuksia, elämäntilannetta tai itsemääritelyä identiteettiä.
4. Huolehdi, että kaikki halukkaat tulevat keskustelussa kuulluiksi ja pääsevät osalliseksi.
5. Tyhmiä kysymyksiä saa kysyä ja mokat ovat sallittuja. Annetaan toisillemme tilaa erehtyä ja ollaan armollisia, itsellemme ja muille.
6. Syrjivä tai sortava kielenkäyttö ei ole sallittua.

Potentiaali-hankkeen toteuttajat:

OPIKELUN JA
KOULUTUKSEN
TUTKIMUSSÄÄTIÖ

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

Koordinaatio: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto
Kesto: 1.4.2019–31.12.2021
Päärahoittaja: Sosiaali- ja terveysministeriö / Euroopan sosiaalirahasto,
Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (hankekoodi S21690)

TURUN
YLIOPISTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hankkeessa tuotetaan

- Yhdenvertaisen ohjauksen malli
- Potentiaali-hanke suosittelee -videolista & keskustelukysymykset
- Potentiaalipolku-sovellus ohjauksen tueksi: www.potentiaalipolku.fi
- Malli tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteuttamiseksi oppilaitoksissa
- Malli turvallisemman tilan periaatteiden luomiseen oppilaitoksissa ja organisaatioissa
- Osallistava työpajamalli tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemojen käsittelyyn oppilaitoksissa
- Yhdenvertaisuus opetuksessa ja ohjauksessa -verkkokurssi
- Yksittäisiä harjoituksia ja välineitä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvien teemojen ja segregaaation käsittelyyn oppilaitoksille, järjestöille, kuntien ohjauspalveluille
- Myyttejä purkava videosarja

www.potentiaalihanke.fi/materiaalit/

Potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Näe pintaa syvemmälle

Meillä voi olla vahvojakin mielikuvia eri ammattialoista ja niiden työntekijöistä. Käsitykset ammateista ja esimerkiksi niiden sopivuudesta eri sukupuolille ovat kuitenkin vaihdelleet historiassa ja eri kulttuureissa. Näillä kahveilla pohditaan ammatteihin ja osaamiseen liittyviä myyttejä ja ravistellaan niitä.

Näe pintaa syvemmälle

Miesten työt

Näisten työt

Sairaanhoitaja

Varastomies

Minun pitää olla fyysisesti vahva!

Minun pitää olla tarkka!

Tää on mun reitti!

Ihan sun näköinen!

Ennen

Enemmistö nykyään naisia

Nyt

Ensimmäiset vooderit olivat naisia

KOODAAJA

Nyt

Ennen

Parturi-kampaaja

Joissain kulttuureissa miehiä useammin parturina

Vieistä taiteilija

Vieistä jossain muualla

Joko video loppuu? Tarkkii lähteä heittämiään keikkaa!

Potentiaali

www.potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

TUSSI-taiteilija

Video: <https://youtu.be/FBGLTtc0qvM>

Potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Millaisia taitoja ja ominaisuuksia eri ammateissa tarvitaan?

Kirjaa ylös Padlet-seinälle:

<https://padlet.com/Tulevaisuusohjaus/z385jfyjji2cla3n>

Millaisia taitoja ja ominaisuuksia eri ammateissa tarvitaan?

Potentiaali-hankkeen aamukahvit 12.11.2021

Kirjanpitäjä

Tarkkuus

0

0

Lisää kommentti

Tarkkuus, järjestelmällisyys

0

0

Lisää kommentti

kärsivällisyys

0

0

Lisää kommentti

Matemaattinen ajattelu, tarkkuus

0

0

Lisää kommentti

järjestelmällisyys

Lähihoitaja

Ihmisen kohtaamisen taito

0

0

Lisää kommentti

Empaattisuus

0

0

Lisää kommentti

empatiakyky, jämäkkyys

0

0

Lisää kommentti

Empatiakyky

0

0

Lisää kommentti

kohtaamistaito

Logistiikka esim. trukkikuski

Järjestelmällisyys

0

0

Lisää kommentti

tarkkaavaisuus

0

0

Lisää kommentti

matemaattinen ajattelu, järjestelmällisyys

0

0

Lisää kommentti

Päättely ja oivaltaminen

0

0

Lisää kommentti

Kokonaisuuden hallinta.

Opettaja

Kohtaamisen taitoja

0

0

Lisää kommentti

järjestelmällisyyttä

0

0

Lisää kommentti

Kärsivällisyyttä

0

0

Lisää kommentti

Läsnäolo

0

0

Lisää kommentti

priorisointitaitoja

0

0

Rakennusinsinööri

Kokonaisuuksien hahmottaminen

0

0

Lisää kommentti

Tarkkuus

0

0

Lisää kommentti

luovuus

0

0

Lisää kommentti

Sosiaaliset taidot

0

0

Lisää kommentti

Matemaattisuus

Ajattele nyt näiden ammattien työntekijöitä. Mitä mielikuvia sinulle tulee mieleen? Miltä he näyttävät?

Kuvaile Padlet-seinälle:

<https://padlet.com/Tulevaisuusohjaus/z385jfyji2cla3n>

Tehtävä on variaatio Sinä osaat! Tytöt ja teknologia -hankkeen käyttämästä harjoituksesta.
<https://www.sinaosaat.fi/>

Millaisia taitoja ja ominaisuuksia eri ammateissa tarvitaan?

Potentiaali-hankkeen aamukahvit 12.11.2021

Kirjanpitäjä

nainen silmälaseissa ja
nutturassa

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Kauluspaita, silmälasit

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

introvertimpi, nainen

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Vähän nörttimäinen

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Rauhallinen ja jäykkä

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Lähihoitaja

Lääketieteen perusteet

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

kiltti

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Suomalainen nainen, nuori
tai iäkkäämpi.

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

nainen pastellin värisessä
hoitajan asussa

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

POC

Logistiikka esim. trukkikuski

Hanna Pakarinen

♡ 2

💬 0

👤 Lisää kommentti

Mies

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Työsuojavaatteet

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Opettaja

yhteistyökyky

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Yhteistyötaitoja ja
tiimityöskentelyä

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

vuorovaikutustaitoja

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Tiedon hallinta

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Sanavalmis

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Rakennusinsinööri

matematiikka

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

"miehekäs" mies

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Raavas mies

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Mies

♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Hyvinpukeutuva mies,
kypärä päässä työmaalla,
mutta ei "raksavaatteissa"

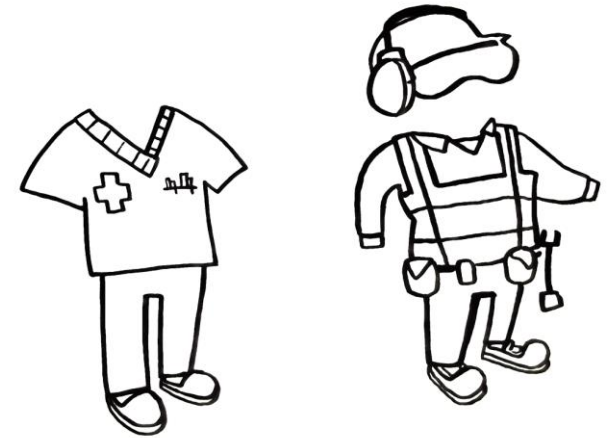
♡ 0

💬 0

👤 Lisää kommentti

Mielikuvien merkitys

- Tutkimusten mukaan nuorten ammatinvalintaan vaikuttaa vahvasti alaan liitetyt mielikuvat ja kokemus alasta (millaista työ on, millaisia tyyppejä alalla on töissä, onko joku tuttu alalla).
- Koulutusvalintaan sukupuoli vaikuttaa ainakin seuraavat syiden takia:
 1. Eri alat tulevat tutuiksi naisille ja miehille
 2. Sukupuolittuneet mielikuvat eri töistä vaikuttavat alavalintaan
 3. Negatiiviset tekijät osittain sukupuolittuneita (esim. ei halua tai voi opiskella pitkään)

Mielikuvien merkitys

- Tutkimusten mukaan nuorten ammatinvalintaan vaikuttaa vahvasti alaan liitetyt mielikuvat ja kokemus alasta (millaista työ on, millaisia tyyppejä alalla on töissä, onko joku tuttu alalla).
- Koulutusvalintaan sukupuoli vaikuttaa ainakin seuraavat syiden takia:
 1. Eri alat tulevat tutuiksi naisille ja miehille
 2. Sukupuolittuneet mielikuvat eri töistä vaikuttavat alavalintaan
 3. Negatiiviset tekijät osittain sukupuolittuneita (esim. ei halua tai voi opiskella pitkään)

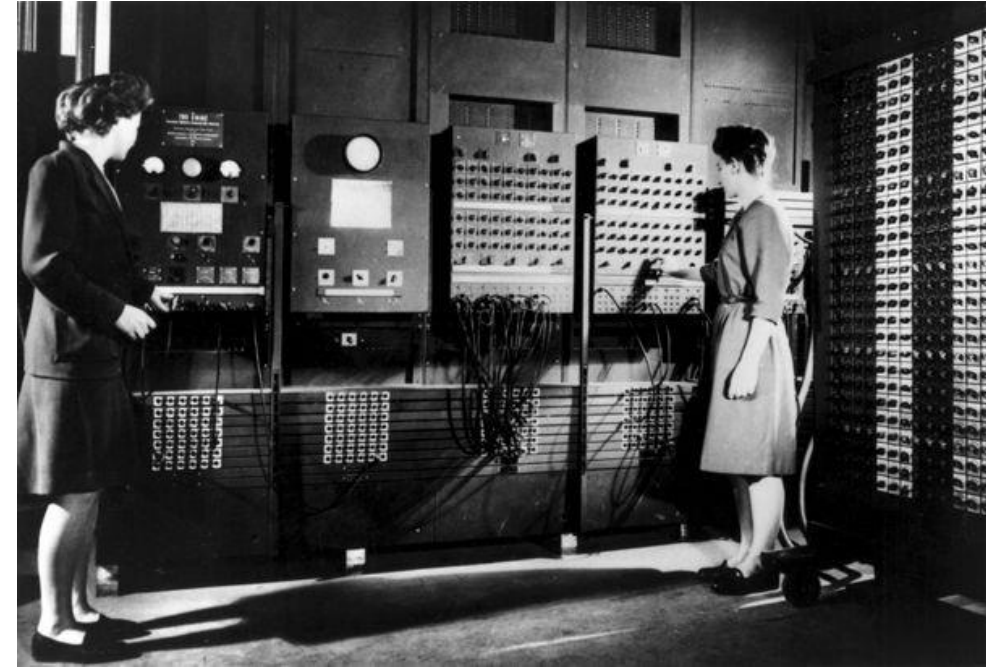
Miesten työt, naisten hommat?

- Käsitukset eri ammateista, niiden arvostuksesta ja sopivuudesta eri sukupuolille ovat vaihdelleet.
- Se, mitä pidetään nykyään “miesten alana” on saattanut aiemmin olla “naisten ala” - ja toisinpäin.
- Naisten osallistuminen kodin ulkopuoliseen ansiotyöhön nykyisissä määrin on varsin uusi ilmiö, joka on myös vaikuttanut käsityksiin naisille ”sopivista” aloista.
- Sitä, mitä on pidetty kulloinkin sopivana, on voitu perustella sukupuolten biologisilla ominaisuuksilla, mutta se on ennen kaikkea kulttuurinen sopimus.

Naiskoodaajat

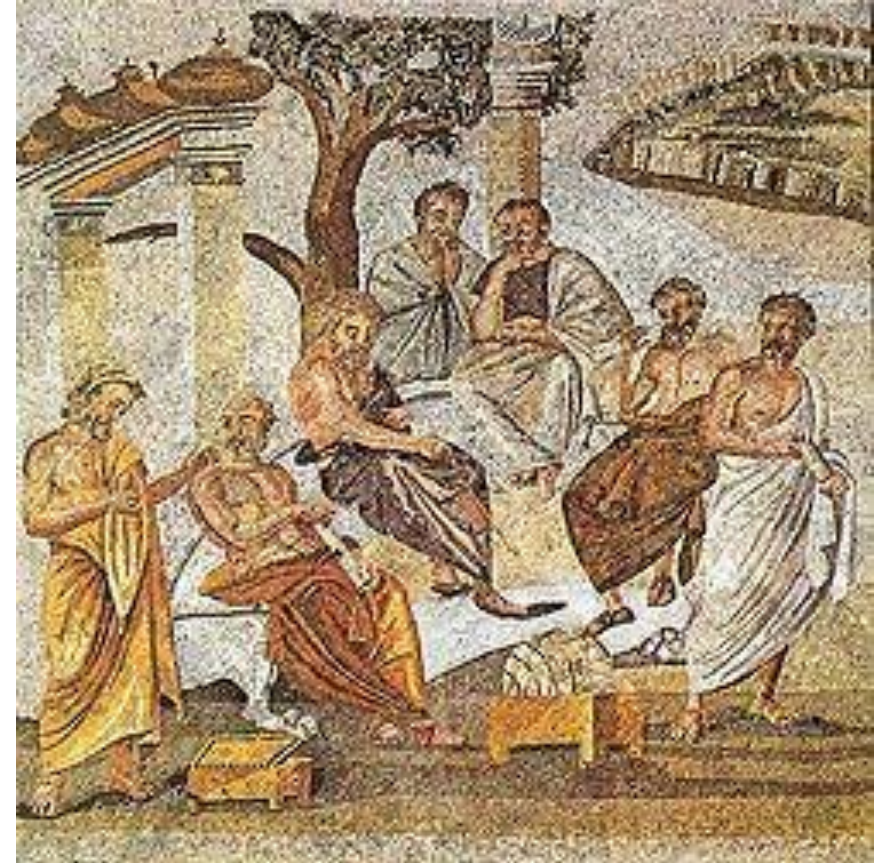
- Koodaus ei ole ollut alun perin miehinen ala. Ensimmäisen algoritmin luoja oli 1800-luvulla elänyt englantilainen matemaatikko ja kirjailija Augusta Ada Lovelace.
- ENIACia (Electronic Numerical Integrator and Computer), yhtä maailman ensimmäisistä tietokoneista, koodasivat Kay McNulty, Betty Jennings, Betty Snyder, Marlyn Meltzer, Fran Bilas, ja Ruth Lichterman.
- Koodausta ei silloin vielä nähty arvostettuna alana, vaan rutiininomaisena työnä, joka sopi naisille.

Kuva: ENIAC programmers Frances Bilas (later Frances Spence) and Betty Jean Jennings (later Jean Bartik)
<https://www.computerhistory.org/revolution/birth-of-the-computer/4/78>

Kuka saa opettaa?

- Opettaminen nähdään nykyään naisten alana. Antiikin Roomassa koulutus ja opettaminen kuului kuitenkin ensisijaisesti miehille.
- Naisten tuloa opetusosalalle ja ylipäänsä työelämään kodin ulkopuolelle vastustettiin pitkään.
- Mm. Suomen kansakoulun isänä pidetyn Uno Cygnauksen mielestä naiset soveltuivat etenkin alakoulun opettajiksi, sillä nuorempien lasten kanssa tarvittiin äidillistä hoivaa ja kasvatusta.

Kuva: Platonin Akatemiaa esittävä roomalainen mosaiikki. Pompeji, ensimmäinen vuosisata.
https://fi.wikipedia.org/wiki/Platonin_Akatemia

Tehdäänkö töitä sukupuolella vai osaamisella?

- Taidot eivät ole sukupuolisidonnaisia, eikä sukupuolesta voi johtaa, että joku ei voi osata tai oppia tiettyä asiaa.
- Ammattien jakautuminen vahvasti miesten ja naisten töihin kaventaa sekä tiettyihin tehtäviin käytettävissä olevan työvoiman määrää että yksipuolistaa työyhteisöä ja sen toimintakulttuuria.
- Tutkimusten mukaan työhyvinvointi parempi mitä moninaisempi työpaikan henkilöstö on.

Tehdäänkö töitä sukupuolella vai osaamisella?

- Taidot eivät ole sukupuolisidonnaisia, eikä sukupuolesta voi johtaa, että joku ei voi osata tai oppia tiettyä asiaa.
- Ammattien jakautuminen vahvasti miesten ja naisten töihin kaventaa sekä tiettyihin tehtäviin käytettävissä olevan työvoiman määrää että yksipuolistaa työyhteisöä ja sen toimintakulttuuria.
- Tutkimusten mukaan työhyvinvointi parempi mitä moninaisempi työpaikan henkilöstö on.

Millaisiin käsityksiin eri aloista ja ammateista olet törmännyt ohjaustilanteissa tai opetuksessa? Miten niitä voi käsitellä?

Kirjaa ylös Padlet-seinälle omia havaintojasi ja kokemuksiasi:
<https://padlet.com/Tulevaisuusohjaus/ponyzclyhrlscxe7>

Miten myytti vaikuttaa?

- Jos johonkin alaan liittyy vahva käsitys siitä, että se soveltuu paremmin tietylle sukupuolelle, se voi estää ihmisiä hakeutumassa aloille, joihin heillä voisi olla osaamista.
- Ihminen, joka voi valita itselleen ammatin, joka vastaa omia mielenkiinnon kohteita ja osaamista, on tyytyväisempi työssään ja voi paremmin.
- Stereotyyppiset käsitykset miesten ja naisten töistä sisältävät myös oletuksen tietynlaisesta mieheydestä tai naiseudesta - kaikki eivät löydä itseään näistä mielikuvista. Tällöin jätetään hakeutumatta aloille, jonne voisi olla kiinnostusta tai osaamista.

Miten myytti vaikuttaa?

- Aloihin liitettyjen sukupuolittuneiden käsitysten purkaminen tekee alat houkuttelevammiksi erilaisille osaajille - tällöin alalle saadaan monipuolista osaamista ja tekijöitä.
- Jos palveluita ja tuotteita on suunnittelemassa vain samanlaisia ihmisiä kehittämistyössä voi jäädä huomioimatta erilaisten käyttäjien ja kohderyhmien tarpeet.
- 2021 Suomessa It-alan työntekijöistä vain **27,9 %** on naisia. Tämä tarkoittaa, että emme käytä kaikkien osaamista ratkomaan vaikkapa tietoteknisiä haasteita.

Teknologia | Teknologia

Teknologia suunnitellaan edelleen miehille, ja nämä kuusi esimerkkiä osoittavat sen

Monet arkiset laitteet ja sovellukset toimivat miehillä paremmin kuin naisilla. HS listasi kuusi esimerkkiä, jotka osoittavat, että älypuhelimet, autot ja aktiivisuusrannekkeet on suunniteltu etenkin miehille.

 TILAAJILLE

Lähde: Helsingin Sanomat 1.7.2020
<https://www.hs.fi/teknologia/art-2000006557439.html>

Esimerkkejä:

- Älypuhelinten koko ja käytettävyys
- Puheentunnistus ja ääniohjaus
- Autojen turvallisuuden suunnittelu
- Aktiivisuusrannekkeet ja terveysseuranta

Kyse ei vain sukupuolesta vaan ylipäänsä siitä kenen ajatellaan olevan palvelun tai tuotteen oletettu käyttäjä? Onko suunnittelijoissa edustettuna erilaiset kokemusmaailmat, osaaminen ja näkökulmat?

Mitä minä voin tehdä?

- **Käsittele ammatteihin liittyviä** mielikuvia ja stereotyyppioita. Tuo esille miten käsitykset työstä ja sopivista ammasteista vaihtelevat. Aina ei ole ollut niin kuin nyt.
- **Monipuolista** käsityksiä eri ammasteista ja työntekijöistä. Millainen on kokki, opettaja tai insinööri? Millainen persona hän on? Miltä hän näyttää?
- **Pura** kapeita käsityksiä eri ammattien työtehtävistä ja ammatissa tarvittavista osaamisista. Esim. Missä tehtävissä tarkkuutta tarvitaan? Entä tunteita tai voimaa? Mitä kaikkea medianomi voi tehdä? Entä lähihoitaja?
- **Ohjaa** ammattialoihin tutustumista niin, että ohjattavat tutustuvat myös sukupuolelleen ”epätyypillisiin” ja vähemmän tuttuihin aloihin.
- **Luo** ryhmään tai luokkaan sellainen ilmapiiri, että kenenkään koulutushaaveille tai valinnoille ei naureta. Tuo esille, että ei ole miesten ja naisten töitä vaan osaaminen ratkaisee.
- **Tuo esiin** tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden tärkeys työyhteisössäsi.

Vinkkejä ja materiaaleja:

www.potentiaalihanke.fi/materiaalit/

Lähteet

- Hyrkkö, T. (2006) Alakansakoulunopettajien valmistuksen kehitys Suomessa vuosina 1866-1939. Kasvatustiede - Education Kasvatustieteiden tiedekunta - Faculty of Education. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6613-6>
- Kuikka, M. T. (2010). Opettajankoulutus eilen, tänään ja huomenna. Ajankohtainen Uno Cygnaeus: Uno Cygnaeuksen juhlavuosi 2010. Suomen kouluhistoriallisen seuran vuosikirja 2010, 1-18. https://www.kasvhistseura.fi/dokumentit/1110051148_b_kuikka.pdf Haettu 11.11.2021.
- Lahtinen, J. (toim.) (2019) ”Mikä ois mun juttu” – nuorten koulutusvalinnat sosialisatiomaisemien kehyksissä. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta 2019:68. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-805-2>
- Oksanen, S. (2021) Helppoa kuin sukan kutominen. Suomen Kuvalehti. Näkökulma. 1.4.2021. <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/sofi-oksanen-koodaaminen-oli-aluksi-naisten-tyota-ja-helppoa-kuin-sukan-kutominen-sitten-miehet-omivat-alan/> Haettu 11.11.2021.
- Souto, A-M & Lahtinen, J. (2020) Uusintaako yhteishaku työmarkkinoiden segregaatiota? Potentiaali-hankkeen sivut. 2.2.2021. <https://www.potentiaalihanke.fi/uusintaako-yhteishaku-tyomarkkinoiden-segregaatiota/>
- Tanhua, I. (2019) Miksi sukupuoli vaikuttaa alavalintaan. SEGLI-hankkeen tutkimus. <https://www.kaikkienduuni.fi/miksi-sukupuoli-vaikuttaa-alavalintaan>. Haettu 11.11.2021.
- Tanhua, I. & Lahtinen, J. (2019) Sukupuolittuneet ammattikäsitteet yksi ammatillisen segregaation syy. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan blogi. 14.3.2019. <https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/sukupuolittuneet-ammattikasitukset-yksi-ammattillisen-segregaation-syy>
- Teknologiateollisuus (2021) Tilastotietoa teknologiateollisuudesta sekä Suomen ja maailman taloudesta. <https://teknologiateollisuus.fi/fi/talous-ja-toimiala/tilastotietoa-teknologiateollisuudesta-seka-suomen-ja-maailman-taloudesta> Haettu 11.11.2021.
- THL (2021) Koulutuksen sukupuolen mukainen segregaatio. 23.8.2021. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/koulutus-ja-kasvatus/koulutuksen-sukupuolen-mukainen-segregaatio>
- Wikipedia: Ada Lovelace. https://en.wikipedia.org/wiki/Ada_Lovelace Haettu 11.11.2021.

Koulutusta tarjolla!

Potentiaalin aamukahvit: Myytit myttyyn! Uskomuksia ja oletuksia koulutus- ja uravalinnoista

- Perjantai 3.12. klo 9–10

Potentiaalin toiminnalliset koulutusiltapäivät:

- to 18.11. klo 13–16: Ainokaiset alalla – miten toimia vahvasti sukupuolittuneiden alojen opiskelijoiden kanssa
- To 2.12. klo 13–16: Oppilaitosten toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu – miten ja miksi?
- to 9.12. klo 13–16: Menetelmiä reppuun – välineitä oppilaitosten yhdenvertaisuustyön tueksi

Lisätietoa ja ilmoittautuminen: <https://www.potentiaalihanke.fi/aamukahvit-ja-koulutusiltapaivat-2021/>

Koulutusta tarjolla!

- **4. webinaari 24.11.2021: Teemana Tulevaisuus, haasteet ja mahdollisuudet**
<https://www.potentiaalihanke.fi/webinaari/>
- **Seuraa hanketiedotusta, tilaa uutiskirje:**
<https://www.potentiaalihanke.fi/yhteystiedot/tilaa-utiskirje/>

Potentiaalihanke

PotentiaaliH

- **Tilaa koulutus omaan työyhteisösi tai alueen toimijoille 2021:**
Yhteyshenkilö:
Sari Miettinen
etunimi.sukunimi@utu.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kiitos.

Tätä myyttiä olivat purkamassa Potentiaali-hankkeesta Jenni Lahtinen, Sari Miettinen, Kristiina Kemppainen ja Anne Nieminen.

www.potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020